

Ny fordeling af elever: Handler om mere end fordeling af elever

Med den politiske aftale om fordelingen af gymnasieelever skal der gøres op med opdelte gymnasier i de store byer og affolkede klasselokaler i landområderne. Men aftalen handler om mere end hvem, der må gå på hvilket gymnasium. Den udfordrer nogle af de grundlæggende mekanismer og ideer i vores gymnasiale uddannelser. Vi går bag om aftalen og zoomer ind på de uddannelsesmæssige problematikker og dilemmaer.

Ny socialpolitisk funktion?

Vi spørger blandt andet, om gymnasiet med den nye fordelingsmodel har mistet sin uddannelsesmæssige særstatus, fordi det nu for første gang reelt også skal spille en socialpolitisk rolle og være med til at styrke den sociale sammenhængskraft – som folkeskolen og erhvervsuddannelserne har gjort i årevis.

Svaret på dette er ja. Selvom gymnasiet de seneste 20 år er blevet udsat for flere reformer, er det første gang, det får en decideret socialpolitisk funktion, fordi man sørger for, at unge fra forskellige samfundslag møder hinanden i gymnasiet. Og når det – i modsætning til i vores nabolande – først sker nu, skyldes det blandt andet arven fra Grundtvig.

Provinsgymnasiet – et spørgsmål om det gode liv?

I en anden artikel stiller vi skarpt på, hvilke mekanismer der får unge til at flytte fra de mindre byer og søge mod landets største. Her er svaret blandt andet, at det er en ulige kamp for de små gymnasier, der er oppe imod intet mindre end de unges opfattelse af det gode studieliv. De ser de store byer som steder, hvor du udvikler dig, mens landet fastholder dig, som du er – og hvem ønsker sig at blive fastholdt. Mange af årsagerne til, at de små gymnasier mangler elever, kan de ikke gøre noget ved, men slår man kræfterne sammen og satser på en langsigtet strategi, kan udviklingen vendes.

Det frie valg – begrænsning eller forandring?

Men hvad så, når man indfører en fordelingsmodel, hvor de unge bliver delt op i tre grupper efter indkomst? Er det et endegyldigt farvel til det frie valg, selvom begrebet 'frit valg' bliver nævnt igen og igen i den politiske aftale? Svaret i vores artikel er, at det ikke er et farvel til det frie valg. Det er bare et frit valg på en anden måde og for nogle andre mennesker. Med den nuværende fremgangsmåde er der næsten frit valg for unge, hvis deres forældre har råd til at bo midt i de store byer, hvor nogle af de mest populære gymnasier ligger. De kan komme ind, men de jævnaldrende, der bor i en forstadskommune, har ikke stor chance. Det får de nu. Om de så vil benytte sig af det, bliver spændende.

Opgør med den frie konkurrence?

Og nu vi er ved friheden. Gymnasierne er selvejende institutioner og har været det siden 2007. De kan dog langt fra ekspandere, som det passer dem, eller 'kapre' de andres kunder, som private virksomheder gør. De er frie, men det er på vilkår, som staten fastsætter, og styringen er blevet strammet stort set fra det øjeblik, gymnasierne blev sat fri. Alligevel er det netop markedsstyringen, der har ført til den nuværende situation med polarisering og ulighed, som man nu vil styre sig ud af. Det kan du læse om i artiklen, der stiller skarpt på styringen af gymnasierne.

Aftalen

→ I juni blev regeringen, DF, SF, Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet og Kristendemokraterne enige om en aftale, "der både bremser udviklingen hen imod opdelte bygymnasier, hvor elevsammenlægningen er ude af balance og sikrer adgangen til gymnasiale uddannelser i tyndtbefolkede områder i fremtiden," som

der står i pressemeddelelsen fra Børne- og Undervisningsministeriet.

→ Polariseringsen i de store byer skal først og fremmest modarbejdes ved, at antallet af pladser på det enkelte gymnasium bliver opdelt i tre grupper baseret på forældrenes baggrund. I stedet for et samlet antal pladser på gymnasiet, skal det i stedet optage et vist antal elever fra hver af de tre indkomstgrupper. Eleverne kan søge de gymnasier, de vil.

→ På landet, hvor gymnasier er udfordret af, at der kommer færre og færre elever, skal aftalen først og fremmest sikre, at skolerne overlever og kan holde et vist niveau i forhold til antallet af elever. Derfor sikrer aftalen skolerne en minimumskapacitet på mindst 84 elever pr. årgang. Det svarer til tre spor med 28 elever i hver klasse.

Ny fordelingsaftale sætter punktum for gymnasiet som borgerligt dannelsesprojekt

Gennem de seneste 20 år er politikernes vilje til at styre gymnasiet vokset støt. Og med det seneste skud på stammen, en ny fordelingsmodel for elever, rammes gymnasiet for første gang af krav om større social lighed. Tiden, hvor gymnasiet havde helle som borgerligt dannelsesprojekt, er forbi.

Af **Eva Frydensberg Holm**

Lærerseminarier. Og friskoler spredt ud over hele landet. Med sine tanker om livsoplysning frem for udenadslære satte Grundtvig i begyndelsen af 1800-tallet et stærkt præg på den danske grundskole. Gymnasiet med latinlæsning, mente han derimod, var ikke til meget gavn.

Den holdning har, ifølge lektor på SDU, Peter Henrik Raae, sat sine spor. Det er nemlig en af årsagerne til, at det almene gymnasium har kunnet gå hele vejen op igennem det 20. århundrede med en særstatus som borgerligt dannelsesprojekt.

Først fra begyndelsen af nullet er gymnasiet for alvor blevet reformeret. Og mens gymnasierne i vores nabolande, Sverige og Norge, længe har været præget af en socialdemokratisk uddannelsesstrategi, er det danske gymnasium netop for første gang blevet mødt med krav om større social lighed.

"I Danmark har man interesseret sig for folkeskolen som en del af velfærdsstatens udvikling, men gymnasiet er på grund af sin særstatus gået fri. Først med den nye aftale er gymnasiet blevet mødt af en socialpolitisk dagsorden," siger Peter Henrik Raae og henviser til den nye model for fordeling af elever, der blandt andet skal forhindre, at elever klumper sig sammen efter social, kulturel og etnisk baggrund

"Man fører befolkningsgrupper sammen, som ellers ikke ville være blevet ført sammen, og gør det med argumenter om

dannelse og demokrati. Det er en tilbageførsel til nogle af de klassiske socialdemokratiske tanker og værdier fra efterkrigstiden, hvor man blandt andet havde fokus på, at befolkningen skulle uddannes og dannes, så totalitære ideer ikke igen kunne få fodfæste," forklarer han.

Et borgerligt projekt

At det almene gymnasium har kunnet bevare sit helle i så mange år, kan der peges på flere årsager til. Peter Henrik Raae forklarer, at Grundtvigs manglende interesse for gymnasiet åbnede for, at det kunne lægge sig i læ af den tyske uddannelsestradition, den didaktiske tradition.

"Inden for uddannelse skelner man mellem to traditioner, curriculum-traditionen og den didaktiske tradition. Curriculum-traditionen kender vi særligt fra de anglo-amerikanske lande. Her mener man, at det er en politisk opgave at styre uddannelse helt ned i indholdet. I den didaktiske tradition anskuer man uddannelse som noget, der vokser frem. Det handler om overlevering af kultur. Man tænker det som noget naturgroet og ser det som en selvfølgelighed, at man kan sine kulturelle peaks. Det er den tradition, det danske gymnasium har lænet sig op ad helt frem til årtusindeskiftet," siger Peter Henrik Raae.

En af konsekvenserne af den tilgang er, ifølge Peter Henrik Raae, at vi i Danmark, modsat vores nordiske nabolande, har en meget stærk opdeling af de faglige og

boglige ungdomsuddannelser. Gymnasiet er tiltænkt unge, der vil videreuddanne sig, mens erhvervsskolerne er for dem, der skal ud og arbejde med deres fag.

Opdelingen har været diskuteret ad flere omgange, og i 1972 stillede en socialdemokratisk regering forslag om en uddannelses-samordning, men forslaget faldt til jorden. Siden 1980'erne har der, ifølge Peter Henrik Raae, været en udtalt aftale mellem Socialdemokratiet og de borgerlige om, at hvis socialdemokraterne og fagbevægelsen fik indflydelse på erhvervsuddannelserne, så kunne det almene gymnasium forblive et borgerligt projekt.

Større politisk styringsvilje

Mens det er nyt, at gymnasiet mødes af krav om større social lighed, er det ikke første gang, at man politisk piller ved gymnasiets særstatus. Med reformerne i 2005 og 2007 skubbede man for første gang til den stærke didaktiske tradition i gymnasiet.

Reformerne udsprang af en tid, hvor man havde fokus på at tænke uddannelse og økonomi sammen, og hvor OECD og EU internationalt havde store planer om at styrke landenes innovation gennem uddannelse. Samtidig var det pludselig halvdelen af en ungdomsårgang, der gik på gymnasiet i Danmark.

"Det skabte interesse fra erhvervslivet. Blandt andet DI, Grundfos og Novo Nordisk havde holdninger til, at gymnasiet skulle være kompetencegivende, og eleverne selv->

stændige og innovative problemløsere. Med reformerne blev gymnasierne selvejende. De fik deres egen økonomi og skulle tiltrække elever med spændende studieretninger. Både de borgerlige og Socialdemokratiet støttede op om reformerne og så værdier i den anglo-amerikanske curriculum-tradition, der trods frisættelsen kom til at præge gymnasierne," fortæller Peter Henrik Raee.

Han kalder den tankegang, der lå bag de to reformer i nullet, for en blanding af en humankapital- og en marked-accountability-tilgang.

"Man ville opkvalificere arbejdskraften samtidig med, at man ønskede at komme 'brugerne' i møde gennem attraktive og profilerede tilbud på de enkelte gymnasier."

I årene efter de to gymnasierreformer fortsatte de politiske opstramninger. Og det affødte debat mellem rektorerne.

"Nogle rektorer mente eksempelvis, at det skulle være muligt at optage de elever, man gerne ville, på gymnasierne, mens andre havde den holdning, at marked-accountability-tilgangen medførte noget uheldigt i elevsammensætningen. Med tiden blev der så strammet op på, hvor frie gymnasierne kunne være i deres udbud af uddannelsesretninger, og der kom flere faglige krav. Der er siden reformerne i nullet sket opstramninger fra både borgerlige og

socialdemokratiske uddannelsesministre. Den sidste er aftalen om elevfordeling," siger Peter Henrik Raee og tilføjer:

"Det er altså et forløb, der har været undervejs længe. Gennem de seneste 20 år er politikernes styringsvilje på gymnasieområdet blevet tydeligere og tydeligere, og kravene til gymnasiet er over den samme tid blevet mere komplekse og også modsætningsfyldte. Gymnasiet skal være både dannende, kompetencegivende og inkluderende," siger Peter Henrik Raee.

Udfordringen skal løses fagdidaktisk

Spørger man Peter Henrik Raee om, hvordan politikernes stigende styringsvilje vil præge gymnasiet i fremtiden, har han ikke noget klart svar.

"Der er mange motiver bag den styringstendens, vi ser. Der er jo også en socialdemokratisk holdning om, at vi skal have flere over på de faglige uddannelser, og de er derfor enige med de borgerlige i, at det ikke må være for let at gå på gymnasiet. At det er noget højt, at unge går på gymnasiet, fordi de ikke kan træffe en uddannelsesbeslutning. Tendensen til, at politikerne blander sig mere i gymnasieuddannelsen og dermed eroderer gymnasiets særstatus, den er

givet. Men det er svært at forudsige, hvilken retning der trækkes i."

Den aktuelle aftale om en ny fordelingsmodel er principielt en gevinst for gymnasiet og den demokratiske tænkning, mener han.

"Hvis vi fortsætter som hidtil, er der en risiko for, at vi skaber parallelkulturer. Samtidig er der nogle lærere, for eksempel på Hvidovre Gymnasium, der har lavet et beundringsværdigt stykke arbejde og taget udfordringen op didaktisk. Det kan blive et problem, hvis de skoler, der nu skal modtage en ny elevgruppe, ikke tager udfordringen op. De er tvunget til at arbejde med inklusion."

Peter Henrik Raee peger, at de udfordringer, der opstår, bør løses fagdidaktisk.

"I Danmark har vi en stærk fagligheds-tradition i gymnasiet. Det tror jeg, man skal holde fast i, men vi skal booste traditionen fagdidaktisk. Tidligere har jeg tænkt, at man skulle gå den svenske vej, hvor man laver fælles uddannelse med faglig specialisering, men jeg tror, man skal tænke, at det er i faget, man skal møde udfordringerne: Hvordan kan faget mødes med de nye elever? Udfordringen skal formuleres fagdidaktisk." ●

Peter Henrik Raee er lektor på SDU, hvor han primært arbejder med gymnasieområdet. Han forsker blandt andet i ledelse, organisation og skoleudvikling.

Læs mere på Gymnasieforskning.dk

- Forskydning af ansvar og forventninger i de gymnasiale uddannelser: Ane Qvortrup, Camilla Kølsen Petersen & Lilli Zeuner.
- Når gymnasiet er en fremmed verden: Eleverfaringer - social baggrund - fagligt udbytte: Lars Ulriksen, Susanne Murning & Aase B. Ebbensgaard.

